

การเรียนรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมต่อกระบวนการพัฒนาชุมชนด้านสวัสดิการสังคม มีความสำคัญต่อการพัฒนาต้นแบบสวัสดิการชุมชนในอนาคต การเรียนรู้กระบวนการพัฒนาสวัสดิการชุมชนในพื้นที่บูรณาการนำร่องภาคเหนือ พื้นที่ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน และตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ฮอน จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการพัฒนาสวัสดิการชุมชน ทำการศึกษาระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2551 ถึงเดือนตุลาคม 2552 โดยประยุกต์เทคนิคการถอดบทเรียนด้วยวิธีการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา คือ คณะทำงานด้านสวัสดิการ/ผู้ประสานงาน ผู้นำชุมชน และกลุ่มแรงงานนอกระบบแต่ละกลุ่มอาชีพ รวมทั้งอาสาสมัคร อาชีวอนามัยในชุมชนในพื้นที่ ดำเนินการศึกษา 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการสร้างความเข้าใจของทีมงานที่จะดำเนินการถอดบทเรียน สำรวจพื้นที่บูรณาการนำร่องเพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงาน และพัฒนาเครื่องมือในการถอดบทเรียน ขั้นดำเนินการถอดบทเรียน ทำการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมายและการประชุมกลุ่มระหว่างคณะกรรมการศูนย์วิชาการฯ และคณะทำงานพื้นที่บูรณาการนำร่องทั้งสองพื้นที่ และขั้นสรุปประมวลผล เป็นการวิเคราะห์ประมวลสรุปบทเรียนรู้การพัฒนาสวัสดิการชุมชนพื้นที่บูรณาการนำร่องทั้งสองพื้นที่ ข้อมูลที่รวบรวมได้ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดหมวดหมู่ข้อมูล และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล

ผลการศึกษา การจัดตั้งสวัสดิการชุมชนทั้งสองพื้นที่บูรณาการนำร่องเกิดจากสถานการณ์แรงงานนอกระบบที่ขาดความคุ้มครองสวัสดิการและประกันสังคม ทั้งด้านสุขภาพและความมั่นคงในชีวิต ร่วมกับความต้องการของชุมชนเพื่อสิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบตามช่วงวงจรชีวิต ประการสำคัญ ฐานคิดการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนของผู้นำชุมชนในพื้นที่บูรณาการนำร่องตำบลบ้านธิ ใช้ฐานคิดนิเวศวิทยา สุขภาพเป็นองค์รวม และเศรษฐกิจ ขณะที่พื้นที่บูรณาการนำร่องตำบลทาเหนือ ใช้ฐานคิดเศรษฐกิจและชุมชนเป็นหลักสำคัญ ร่วมกับการขับเคลื่อนของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล ต้องการให้แรงงานนอกระบบได้รับความเป็นธรรมในสังคม ทั้งสิทธิเท่าเทียมเสมอภาคแรงงานในระบบ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่บูรณาการนำร่องทั้งสองพื้นที่ มีกระบวนการพัฒนาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการดำเนินการพัฒนากองทุนฯ ตามกรอบสวัสดิการชุมชนสำหรับพื้นที่บูรณาการนำร่องภาคเหนือ (Social-Welfare Northern Thailand Model [SW-NT Model]) ที่พัฒนาโดยศูนย์วิชาการฯ ร่วมกับคณะทำงานในพื้นที่บูรณาการนำร่อง เริ่มขับเคลื่อนการพัฒนาโดยการปรับกระบวนการทัศน์เพื่อสร้างความเข้าใจสู่ฉันทามติของทั้งผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนต่อการจัดตั้งกองทุนฯ ใช้ กุศโลบายสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานทุกระดับของชุมชน มีการศึกษาต้นแบบเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์การดำเนินงาน ร่วมกับระดมทุนจากทั้งสมาชิกและหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนร่างระเบียบกองทุนสวัสดิการชุมชนและดำเนินการบริหารจัดการกองทุน

ให้เกิดความโปร่งใส โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สร้างสิทธิประโยชน์ของสมาชิกอย่างเป็นรูปธรรม

ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่บูรณาการนำร่องทั้งสองพื้นที่ มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน ปัจจัยภายในที่สำคัญ คือ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ คิดก้าวไกล สร้างความเท่าเทียม ชุมชนทุกระดับมีส่วนร่วม ทั้งได้รับการสนับสนุนจากองค์กรในท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอก ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสวัสดิการชุมชนในอนาคต จึงควรพิจารณาคำสำคัญคือ 'INFORMAL SECTOR' นั่นคือ ต้องอาศัยความตั้งใจมุ่งมั่นของผู้นำและชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกระดับ (Intention & Involvement) การพัฒนากองทุนฯ ต้องทำงานในลักษณะภาคร่วมกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน (Networking) ภายใต้อากาศการทำงานที่มีอิสระและมีมิตรภาพแห่งการทำงาน (Friendly & Freedom Working Atmosphere) องค์กรของชุมชนต้องมีส่วนร่วมหนุนเสริมเพื่อก่อเกิดผลสำเร็จ (Organization of Community) ผู้พัฒนาต้องตระหนักในสถานการณ์ความไม่เท่าเทียมของแรงงานนอกระบบ (Recognition of social injustice) และต้องมีแรงจูงใจและใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า (Motivation & Mobilized resources) อีกทั้งสร้างคุณค่าทุกส่วนในการทำงาน (Added Value) ที่สำคัญต้องมีผู้นำ (Leader) ที่มุ่งมั่น สร้างสิทธิประโยชน์ที่จะเกิดต่อแรงงานนอกระบบอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อก่อให้เกิดหลักประกันความมั่นคงทางสังคม (Social Security) ที่มีความเท่าเทียมกับแรงงานอื่นๆ (Equity) คณะทำงานต้องมีพันธะสัญญาต่อการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Committee & Commitment) และกระบวนการทำงานต้องมีความโปร่งใส ภายใต้อากาศการทำงานเป็นทีม (Transparency & Team Work) ประการสำคัญ การจัดตั้งกองทุนฯ ต้องคำนึงถึงการเอื้อโอกาสที่แรงงานนอกระบบพึงได้รับและสิทธิจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Opportunity) และอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง (Rightness Principle)

Learning from the accumulated experiences of community development processes concerning social welfare is a great importance for future development of a community welfare model. A study of lessons learned about the developmental processes of community welfare in two Northern integrated areas was designed for this purpose. The study setting included the Banthi Subdistrict of Banthi District in Lamphun Province, and the Thaneun Subdistrict of Mae-on District in Chiang Mai Province. The study was conducted from November 2008 through October 2009. The methodological approach adopted for this study was After Action Review (AAR) techniques. The study targeted groups were stakeholders in the integrated areas including welfare working/coordinating teams, community leaders, informal workforces of each occupation, and occupational health volunteers. The researchers carried out the study with 3 steps, beginning with preparation of the AAR, which included reviewing the conceptual basis of the previous doctrine, conducting a field survey, and developing the research tools. This was followed by carrying out the AAR through focus group discussions and in-depth interviews with the individuals making up the target groups along with group conference between the Northern Academic Center for Informal Sector and working teams in integrated areas. During the final conceptualized step, the researchers looked at lessons learned at the conclusion of developmental process of community welfare in integrated areas. The obtained data were analyzed through content analysis, categorization and data linkage relationships.

The main findings revealed that community welfare status in both integrated areas originated from a considerable situation of informal workforce that lacks welfare protection and social security, particularly security concerning life and health. In addition, these communities needed to gain benefits as an informal workforce relevant to their life cycle. In Banthi Subdistrict, the leaders utilized a conceptual basis from ecology, holistic health, and economics for community welfare development while those in Thaneun Subdistrict, the leaders adopted a main conceptual basis from economics and community. Moreover, the leaders in both integrated areas had a broad-vision and realized that social justice both equity and equality aspects among those of informal workforce needed improvement. Establishing community welfare funds in both integrated areas used similar developmental process based on the Social-Welfare Northern Thailand Model (SW-NT model) developed by the Academic Center for Informal Sector and working teams in integrated areas. The driving processes of development included reforming paradigm of community welfare establishments in order to gain community's and leaders' consensus adopting strategy to motivate participation from all levels of their

communities, studying the existing prototypes so as to learn their experiences. In addition, the developmental processes included a capital mobilization from either members or other agencies, drafting community welfare funds' regulation, and managing these funds with a transparency working process, and appointing a manager for the committee funds in order to effectively implement and obviously build members benefits.

Enabling factors for the success of community welfare funds development in both integrated areas included internal and external community factors. The internal factors were broad-vision leaders, building equally and encouraging participation in all levels of their communities, and support from local organizations and external agencies. The researchers suggested that development for community welfare should consider the English acronym 'INFORMAL SECTOR'. The letters of this word stand for: **I**ntention & **I**nvovement of the community leaders and community, working as a **N**etwork with the internal and external community organization, creating **F**riendly and **F**reedom working atmospheres, participation of the community **O**rganizations, developmental leaders **R**ecognizing social injustice among informal workforce and **M**otivation to work, using **M**obilized community resources for worthy applications, **A**dding value to all parts of work, strong driven **L**eaders to build the benefit rights among informal workforce, ensuring **S**ocial security and **E**quity when compared to other workers, **C**ommittee & **C**ommitment working for optimal benefits, having a **T**ransparency working process and excellent team work, establishing community welfare funds based on **O**pportunities for informal workforce with basic rights, and based on a **R**ightness principle.